

СТАНОВИЩЕ

От Проф. д-р Мира Стефанова Кожухарова, дм

ОТНОСНО: Дисертационен труд на Зоя Янчева Цанкова, редовен докторант в НЦЗПБ, на тема: *"Мониторинг и контрол на гризачи и тяхното епидемиологично значение в различни обекти от хранително-вкусовата промишленост"*, специалност 03.01.29 – Епидемиология, за присъждане на образователната и научна степен "доктор"

Дисертационният труд *"Мониторинг и контрол на гризачи и тяхното епидемиологично значение в различни обекти от хранително-вкусовата промишленост"* и получените в резултат на разработването му приноси са в областта на научната специалност епидемиология и са в съответствие положените изпити за докторски минимум.

Процедурата по чл. 28, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България за обсъждане на дисертацията е проведена на 04.04.2011 г. от Съвета на отдел "Епидемиология и надзор на заразните болести" във връзка с постъпилото положително становище от доц. С. Кесякова и доц. Т. Христова, научни ръководители на Зоя Янчева Цанкова. Решението на Съвета на отдел "Епидемиология и надзор на заразните болести" е, че дисертационният труд е готов за защита пред научно жури, след съобразяване с направените от съвета забележки и препоръки.

Представеният за изготвяне на становище окончателен вариант на дисертационния труд на З. Цанкова е съобразен с препоръките и забележките на Съвета на отдел "Епидемиология и надзор на заразните болести".

Дисертационният труд третира важния медико-социален проблем за мониториране разпространението на гризачи и предприемането на адекватни мерки за профилактика и контрол, като задължителен елемент в процеса на производството на хранителни продукти. Този проблем, особено актуален в Европейския съюз, е със съществено и за България епидемиологично и икономическо значение, особено в последните години, след въвеждането на европейското законодателство и стандарти,

регулиращи функционирането на хранително-вкусовата промишленост у нас, включително и провеждането на дератизационни мероприятия.

Работата е на необходимото научно ниво, литературният обзор е добре фокусиран и демонстрира сериозните познания на докторанта в областта на проведените проучвания. Целта и задачите на дисертационния труд са формулирани ясно и точно, приложени са основни епидемиологични, биологични, лабораторни и други методики, необходими за проучване на популациите от синантропни гризачи в предприятия на хранително-вкусовата промишленост и тяхното епидемиологично значение, както и за изследване и отчитане на ефективността на конкретни родентицидни примамки и на дератизационните мероприятия като цяло.

Получените резултати са обработени адекватно и голяма част от тях са представени в табличен вид и графично, което допринася за по-нагледното обобщаване и съответно обсъждане на голям по обем материал. Формулираните изводи съответстват на поставените цел и задачи и логично произтичат от тях.

В резултат на подробния анализ на резултатите от извършените собствени проучвания, докторантката е формулирала общо 9 приноса (2 с теоретичен характер, 4 с научно-методологичен характер и 3 с научно-приложен характер), които приемам по принцип, като обогатяващи теорията и практиката на дератизацията.

Приноси с теоретичен характер

1. Доминантността на популациите на синантропните гризачи *Mus musculus* и *Rattus rattus* в предприятията на хранително-вкусовата промишленост се предопределя от фактора "убежища" и възможността за създаване на "гнездови територии".
2. Степента на относителна плътност на гризачите зависи от фактора "храна" и влиянието на човешката дейност (антропогенно влияние).

Приноси с научно-методологичен характер

1. Чрез мащабен критичен анализ е направена оценка на плъхопроницаемостта на предприятията от хранително-вкусовата промишленост, която установява за времето на проучването средна степен на плъхопроницаемост и тенденция за увеличаването ѝ.
2. Установени са като рискови сектори по отношение плъхопроницаемостта на първо място складовете за суровини и материали и в по-малка степен –секторите за втасване и пълнене.
3. Направена е оценка на плъхопроницаемостта на най-често използваните строителни материали, която доказва незадоволителните им качества.

4. Разработен е вариант на метода на напращените площадки по К.С.Айзенщайн.

Приноси с научно-приложен характер

1. Разработена е и се предлага кратка анкетна карта за установяване на дератизационния статус на хранителен обект, която усъвършенства организацията за провеждане на контрола на гризачите.
2. Предлагат се критерии за оценка на контрола на популациите на гризачите.
3. Предлага се употребата на активирани с Nifedipin и Nimesulide антикоагуланти примамки за постигане на бърз дератизационен ефект:
 - А) в огнища на заразни болести – използва се намалена концентрация на антикоагуланта Bromadiolone в активираните примамки;
 - Б) имат съществена епидемиологична роля за намаляване степента на замърсяване на хранителната продукция от популации на гризачи.

В списъка на публикациите, съдържащи основните резултати от научните изследвания, са посочени 9 заглавия. Две от публикациите са отпечатани в научни списания (едното на английски език), три публикации са отпечатани в специализиран научно-практически бюлетин и четири – в сборници доклади на научни конференции.

В четири от публикациите З. Цанкова е първи автор. Допълнително са посочени и 6 свързани с дисертационния труд участия в научни форуми.

На основание на посочените по-горе качества на дисертационния труд и поради личното ми убеждение за значимостта на предмета на извършеното проучване, давам положителна оценка на дисертационния труд на Зоя Янчева Цанкова на тема: **"Мониторинг и контрол на гризачи и тяхното епидемиологично значение в различни обекти от хранително-вкусовата промишленост"**, специалност 03.01.29 – Епидемиология, и считам, че може да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен "доктор".

05.08.2011 г.
София

Подпис:

Проф. д-р М. Кожухарова, дм